

Nieuws

| News

Deze rubriek is een kroniek van wiskundige activiteiten in Nederland. Toekomstige activiteiten worden aangekondigd en van voorbije activiteiten wordt verslag gedaan. Wilt u uw aankondiging of verslag in deze rubriek geplaatst zien? Stuur ons dan uw bijdrage, zo mogelijk met illustratie. De redactie behoudt zich het recht voor berichten te weigeren of in te korten.

Redacteur: Edward Berengoltz
 nieuws@nieuwarchief.nl

Wetenschapsprijzen voor Johannes Schmidt-Hieber

Bij het jaarlijkse International Congress of Basic Science (ICBS), afgelopen juli gehouden in Peking, werden de Frontiers of Science Awards voor 2025 uitgereikt. Deze prijzen belonen wetenschappelijke publicaties in de wis-, natuur- en scheikunde. Een van de winnaars is Johannes Schmidt-Hieber, hoogleraar statistiek aan de Universiteit van Twente. Het winnende artikel betreft de theorie achter kunstmatige intelligentie. Bij de prijs hoort een geldbedrag van 25 000 Amerikaanse dollar, nagenoeg 21 500 euro.

Eerder dit jaar is Schmidt-Hieber met de Van Dantzigprijs van de Vereniging voor Statistiek en Operations Research gedoteerd, 's lands hoogste onderscheiding in de besliskunde en statistiek. Hij is geboren in Baden-Württemberg en summa cum laude gepromoveerd aan de Universitäten Göttingen en Bern. Sinds 2018 bekleedt hij de leerstoel statistiek in Twente. *utwente.nl*

Schmidt-Hieber (tweede van rechts) met zijn prijs.

Idun Reiten overleden op 83-jarige leeftijd

De Noorse algebraïste Idun Reiten is op 19 augustus jongstleden gestorven na een lang ziekbed. Ze behoort tot Noorwegens bekendste wiskundigen en heeft internationaal faam gemaakt in de representatietheorie en homologische algebra. In het bijzonder heeft ze haar naam verleend aan de Auslander–Reiten-theorie voor representaties van zogeheten artinse ringen, die zij samen met Maurice Auslander heeft ontwikkeld.

Reiten is in 1942 in Klæbu geboren en heeft in Trondheim en Oslo gestudeerd, waarop ze naar de Verenigde Staten toog. Daar is ze bij Robert Fossum aan de University of Illinois gepromoveerd in 1971. Dat decennium leidde haar vruchtbare samenwerking met de Amerikaanse Auslander tot de naar hen tweeën vernoemde objecten en technieken in de representatietheorie. Vanaf 1982 bekleedde ze, terug in Noorwegen, de functie van hoogleraar aan de Universitet i Trondheim (thans Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU), waaraan ze ook na haar pensioen in 2012 als emerita verbonden bleef. Daar stond Reiten ook bekend om haar grote passie voor onderwijs en haar goedgeluimde persoonlijkheid.

De Noorse heeft onder andere de Humboldt-onderzoeksprijs gewonnen en de Nansenmedaille voor wetenschappelijk onderzoek in eigen land. Verder heeft Koning Harald V haar in 2014 benoemd tot Commandeur in de Koninklijke Noorse Orde van Sint-Olaf voor haar verdienste als wiskundige. *khrono.no*

Idun Reiten

Podcast over wiskunde in de maatschappij

Marieke Kootte en Vandana Dwarka, beiden universitair docent bij de wiskundeafdeling van de Technische Universiteit Delft, zijn de online podcast *Waar gaat het mis?* gestart. Hierin bespreken zij “actuele kwesties waar wetenschap, techniek of beleid botst met de werkelijkheid” met onderwerpen als kunstmatige intelligentie (en haar rol in het onderwijs en de politiek) en speltheorie. Het doel is de rol van wiskunde uit te lichten in hedendaagse ontwikkelingen binnen de samenleving.

Maria Vlasiou

Prijsuitreiking wiskundeolympiades 2025 vindt plaats

Vijftien middelbareschoolleerlingen hebben op 7 november bij een feestelijke bijeenkomst op de Technische Universiteit Eindhoven (TU/e) hun prijzen in ontvangst mogen nemen voor de 64ste Nederlandse Wiskundeolympiade. De finaleronde hiervan geschiedde op 12 september, eveneens aan de TU/e, en 144 kandidaten hebben toen meegedongen. Nu zijn de winnaars gehuldigd, waarbij de verscheidene betrokken organisaties en sponsors vertegenwoordigd waren. Zij ontvingen een trofee, een geldbedrag van de Nederlandse Vereniging van Wiskundeleraren, een cadeau van Transtrend — een investeringsbedrijf gespecialiseerd in handelsstrategieën — en de zesdeklassers onder hen viel bovendien een studiebeurs voor de TU/e ten deel.

Daarnaast werden vier prijzen op schoolniveau vergeven. De algemene, voor de hoogste totaalscore van zes deelnemers, ging naar het Eindhovense Lorentz Casimir Lyceum; zowel die voor de onderbouw als de meisjes naar het Praedinius Gymnasium in Groningen. De prijs voor nieuw meedoende scholen werd ten slotte aan de International School of Amsterdam uitgereikt.

Ook aan de winnaars en winnaressen van de Internationale Wiskunde Olympiade (eerder dit jaar in Australië) en de European Girls' Mathematical Olympiad (in Kosovo) zijn prijzen overhandigd. (Zie ook het Nieuws in de vorige twee nummers.)

Platform Wiskunde Nederland

Onderwijzer en opleidingsvernieuwer Chris Zaal overleden

Op 29 september is Chris Zaal op 65-jarige leeftijd overleden. Hij was twintig jaar verbonden aan de Universiteit van Amsterdam (UvA), wier bacheloropleiding wiskunde hij lange tijd heeft geleid, georganiseerd en nieuw vormgegeven. Als docent en onderwijs-

ontwikkelaar was hij altijd betrokken bij de studenten en gepassioneerd en onwankelbaar in zijn werkzaamheden.

Zaal is geboren in Leeuwarden en heeft wiskunde gestudeerd aan de UvA, waar hij vervolgens in 2005 op algebraïsche meetkunde is gepromoveerd onder Gerard van der Geer en Carel Faber. Hoogleraar Jan van Mill beschrijft hem als “de beste student die [hij] had” destijds. Tussendoor had Zaal ook nog lesgegeven in Delft en Utrecht alsook de Joodse Scholengemeenschap Maimonides in Amsterdam. Na zijn promotie startte hij bij de UvA als opleidingsdirecteur wiskunde, vanuit welke rol hij in 2021 tot onderwijsdirecteur van het College of Sciences werd benoemd. Met name de dubbelebacheloropleiding wis-natuurkunde is door Zaa's toedoen een succes geworden aan de UvA. De afstudeerscripties daarvan heeft hij tot en met afgelopen academisch jaar gecoördineerd. Bovendien had hij ook meegewerkt aan de ontwikkeling van wiskundig onderwijs aan het Freudenthal Instituut te Utrecht.

Naast Zaa's onderwijsgerelateerde werk was hij een geïnteresseerd schilder en tangodanser. Deze passie voor muziek kwam tot uiting in het radioprogramma *Tango Despreciados* dat hij met Richard Frisart verzorgde voor de Concertzender. Onder de nom de plume “El Frisón” (Spaans voor ‘de Fries’) heeft hij “lyrisch, melodieuze en dansbaar” de Argentijnse tango ge-dj'd. Zijn schilderijstijl heeft hij zelf omschreven als “luchtig”, met ruimte voor de eigen verbeelding. “Mijn werk is figuratief, maar veel meer dan realisme interesseert mij de suggestie.” Hij was lid van het Alkmaars Kunstcollectief, was bij meerdere tentoonstellingen vertegenwoordigd en beheerde een online atelier genaamd *Schilderwille* (Fries voor ‘schilderplezier’). Hier heeft hij ondanks zijn veegevoerde ziekte in september nog drie werken aan toegevoegd.

Ten slotte was Zaal hoofdredacteur bij *Pythagoras* en het *Nieuw Archief voor Wiskunde* — bij dat laatste was hij medeverantwoordelijk voor de invoering van de opgefriste vijfde serie in 2000.

kdvi.uva.nl, Elsevier Weekblad

Chris Zaal

Foto: Monique Kooijmans

Symposium over wiskunde en AI

Ter afsluiting van de Lorentz Center-workshop over de invloed van technologische ontwikkelingen op wiskundig onderzoek heeft op 19 september het symposium *Mathematics in the age of automated proofs* in Leiden plaatsgevonden. Er werden voordrachten gehouden over kunstmatige intelligentie (AI) en de rol van automatisering en mechanisering in de wiskunde, gevolgd door een paneldiscussie onder leiding van fysicus Robbert Dijkgraaf (hoogleraar en tevens voorzitter van de International Science Council).

De eerste lezing werd verzorgd door Thomas Hubert, onderzoe-

Paneldiscussie met Dijkgraaf, Hubert, Dick en Venkatesh.

Foto: Pim Ruesch

ker bij AI-bedrijf Google DeepMind in Londen. Hij gaf een overzicht van AlphaProof, dat in de formele taal Lean wiskundige bewijzen kan opstellen. Hubert legde uit hoe het systeem zichzelf ‘tabula rasa’ traint, dat wil zeggen zonder enige input van door mensen vervaardigde bewijzen. Hij gaf ook een live demonstratie en kondigde aan dat AlphaProof binnenkort voor iedereen beschikbaar wordt.

Vervolgens gaf Stephanie Dick, historica aan de Simon Fraser University te Vancouver, een geschiedkundig perspectief op automatisering van bewijzen. Zij benadrukte dat computers niet simpelweg menselijke taken overnemen, maar dat die taken zelf worden herdefinieerd zodat ze ‘machinaal’ uitvoerbaar worden.

Ten slotte kwam Akshay Venkatesh (Institute for Advanced Study, Princeton) aan het woord. Hij onderstreepte dat de essentie van wiskunde niet ligt in de productie van bewijzen, maar de menselijke ervaring eromheen, zelfs al zouden machines alle stellingen kunnen bewijzen. Hij noemde dit “mathematical storytelling” — het kiezen van de juiste vragen en het samenweven van resultaten tot een coherent verhaal. De opkomst van AI is zijns inziens een kans om de wiskunde te heroriënteren op haar intrinsieke waarden zoals diep begrip en het speelse element.

Nadien gingen deze drie sprekers en het publiek in discussie over de drijfveren van wiskundigen, de rol en motivatie van ‘big tech’, alsook hoe formalisatie van wiskunde en epistemische diversiteit op gespannen voet staan en over de brede interesse in zuivere wiskunde van buiten de academische wereld. De voordrachten zijn terug te luisteren onder <http://www.youtube.com/@mechanicalmath> — zie ook het artikel van Hester Berman op bladzijde 224 van dit nummer.

Statistiekprijs voor jonge onderzoekers naar Serte Donderwinkel

De Bernoulli Society for Mathematical Statistics and Probability heeft een van haar jaarlijkse New Researcher Awards (NRA) voor 2026 uitgereikt aan Serte Donderwinkel, universitair docent bij het Bernoulli Instituut aan de Rijksuniversiteit Groningen. De prijzen zijn bedoeld om leden van de Bernoulli Society die tot vijf jaar geleden gepromoveerd zijn te onderscheiden voor baanbrekend onderzoek in de statistiek en kansrekening. Dat van Donderwinkel betreft toevalsgrafen en probabilistische combinatoriek.

Komende zomer zal zij haar werk presenteren bij de 45ste conferentie Stochastic Processes and their Applications in New York. bernoullisociety.org

Rekenen-wiskundendidacticus Joost Klep gestorven

Op 19 september moest de wiskundeonderwijsgemeenschap afscheid nemen van haar collega Joost Klep, die op 76-jarige leeftijd overleed. Hij was van 1981 tot 2007 werkzaam bij de Stichting Leerplanontwikkeling (SLO), waarna hij hoogleraar rekenen-wiskunde werd aan de Justus-Liebig-Universität in Gießen.

Klep is als wiskundige opgeleid in Nijmegen en promoveerde vervolgens in Delft op informatie- en simulatieomgevingen. Vanaf 1973 werkte hij als opleider bij de Pedagogische Akademie Groenewoud te Nijmegen alvorens naar de SLO te verhuizen. Tevens was hij hoofdredacteur bij didactisch vaktijdschrift *Willem Bartjens* (thans *Volgens Bartjens*). Behalve het uitstippelen van curricula en hun kerndoelen was Klep actief in de ontwikkeling van software en computerprogramma's voor het onderwijs, zoals Plato en de Rekenspiegel. In 2020 heeft hij de onderneming Arithmeticus gelanceerd om dit voort te zetten. elbd.sites.uu.nl

Winnaars afstudeerprijs toegepaste wiskunde bekendgemaakt

Het Platform Wiskunde Nederland heeft op 30 oktober de jaarlijkse CWI Best Thesis in Applied Math Awards uitgereikt aan buitengewone afstudeerprojecten. De winnaars zijn Rick Scheper van de NHL Stenden Hogeschool, met een bachelorscriptie getiteld *A Physiologically Based Pharmacokinetic Model of Nadroparin*, en Daniel Cortlid van de Rijksuniversiteit Groningen, wiens masterscriptie tot een publicatie leidt.

Scheper heeft in samenwerking met het Universitair Medisch Centrum Groningen een wiskundig model ontwikkeld voor de dosering van antistollingsmiddelen bij pasgeborenen, waar de bestaande praktijk tekort kan schieten. Cortlids project voorziet in het voorspellen en controleren van energieleveringen en -prijzen bij Électricité de France. Hij heeft hiervoor een nieuw optimalisatie-algoritme ontwikkeld om de minima te bepalen van niet-convexe functies die bij de relevante modellen optreden. math4nl.nl

Koninklijk Wiskundig Genootschap

BeNeLux Mathematisch Congres

Het BeNeLux Mathematisch Congres zal komend jaar plaatsvinden op 7 en 8 april 2026 in Antwerpen in plaats van een Nederlands Mathematisch Congres (NMC).

Uitreiking Nederlandse Wiskundeprijs

De Nederlandse Wiskundeprijs zal op 12 juni 2026 in het Trippenhuis in Amsterdam worden uitgereikt.

KWG-middag

Op 8 mei 2026 zal een KWG-middag plaatsvinden op het CWI met uitreiking van diverse prijzen.

Recent verschenen:

Indagationes Mathematicae (www.elsevier.com/locate/indag)

Special Issue dedicated to Tom Koornwinder on the occasion of his 80th birthday, Wolter Groenevelt, Erik Koelink, Hjalmar Rosengren, Jasper Stokman (eds.), Nov 2025.

Epsilon Uitgaven (www.epsilon-uitgaven.nl)

Zebra 77, Statistische valkuilen in de actualiteit, Arout Jaspers, € 13,50.